

Cao en corona: leren uit het verleden¹

De vorige recessie, die uit 2009, zag niemand van te voren aankomen. Sinds 2007 stagneerde weliswaar de huizenmarkt in de VS en verloren de als obligaties verpakte gebundelde hypotheeklen in het laagste segment van de Amerikaanse huizenmarkt in een hoog tempo hun waarde, maar dat gebeurde allemaal aan de andere kant van de Atlantische Oceaan. Nederland kampte met heel andere problemen. We zaten met zijn allen in de film van commissie-Bakker, die in de zomer van 2008 met het rapport *Naar een toekomst die werkt* Nederland waarschuwt voor grote arbeidsmarkttekorten. Voor 2015 verwachtte de commissie een tekort op de arbeidsmarkt van 375.000 mensen, oplopend tot 700.000 in 2040.

In september 2008 ging een grote Amerikaanse bank, Lehman Brothers, failliet en op 3 oktober kocht de Nederlandse overheid de Nederlandse delen van de financiële reus Fortis op om de gezonde delen van deze bank veilig te stellen. Een paar dagen later, op 7 oktober, sloten kabinet en sociale partners een sociaal akkoord: *Samen doen wat mogelijk is*.

“Enerzijds zal het kabinet deze kabinetsperiode de BTW niet verhogen, verlaagt het in 2009 de WW-premie voor werkgevers en brengt het de WW-premie voor werknemers terug tot nul, anderzijds bepalen vakbonden dat, met het oog op een ‘verantwoorde loon(kosten)ontwikkeling’, de looninzet zich in het komende cao-jaar zich oriënteert op het niveau van de looninzet voor dit jaar [lees: 3,5%]. Uitgangspunt is dat dit geldt voor alle in de arbeidsorganisatie werkzame personen. Op deze wijze dragen partijen bij aan een evenwichtig koopkrachtbeeld en aan het voorkomen van een loon-prijsspiraal, waarmee negatieve effecten op concurrentiepositie, economische ontwikkeling, werkgelegenheid en participatiemogelijkheden vermeden kunnen worden.”

De inkt van het akkoord was nog niet opgedroogd toen de hectiek écht goed los barstte goed los. Een paar weken later sloeg de economische groei om in krimp, en geraakte Nederland in een diepe recessie. In 2009 kromp de economie zelfs met 3,7%!

Moraal van het verhaal: de economische realiteit kan ongekend snel omslaan. Zonder paniek te willen zaaien: het is van groot belang om in de lopende en komende cao-onderhandelingen rekening te houden met een krimpscenario in 2020. Wat nu nog tamelijk onbetekenend lijkt, kan over een paar jaar in de geschiedenisboekjes weleens terugkeren als de coronacrisis.

Ruim 1.700 bedrijven hebben al werktijdverkorting aangevraagd², en dit is nog maar het begin – het topje van de ijsberg.

Is het tegen deze achtergrond verstandig om een cao van twee jaar af te spreken met twee keer drie procent of meer? Of is beter in te zetten op een eenjarige cao en/of voorwaardelijke contractloonstijging?

Anderzijds is de krapte op de arbeidsmarkt nog steeds groot.

Volgens mij luidt het beste advies: laten we nu even op de pauze-knop van het onderhandelingsproces drukken en even afwachten wat precies de economische impact gaat worden van het corona-virus.

Baat het niet, dan schaadt het niet. In elk geval leveren cao-partijen, met het tijdelijk stilleggen van het cao-overleg, wèl een concrete bijdrage aan de preventie van verdere verspreiding van het corona-virus...

Laurens Hartevelde (senior beleidsadviseur AWWN)

L.Hartevelde@awvn.nl

https://twitter.com/L_Hartevelde

---

¹ Een eerdere en verkorte versie van deze tekst verscheen op 12 maart 2020 als voorwoord van het AWWN-ledenblad [CAO-info](#).

² <https://www.nieuwsszw.nl/vergunningsaanvragen-voor-werktijdverkorting-rondom-coronavirus/>